

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

<p>Vse pisme, v oceno poslani knjige itd. le pošiljati samo na naslov:</p>	<p>Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtak pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.</p>	<p>Za oznanila je plačati od enostolne petiti-vrste, če se tiska enkrat . . . 75 para za nadaljnja izvršenja primeren popust. Oznanila sprejema upravništvo lista.</p>	<p>Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:</p>
<p>Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.</p>	<p>Za neorganizirane 25.— D. za naročnike v inozemstvu 35.— D letno. Posamezna številka po 1.— D.</p>	<p>Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.</p>	<p>Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I</p>
<p>Rokopisov ne vračamo. Vse pošiljatelj je pošiljati franko.</p>	<p>Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 75 p za vsako petiti-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 25 D.</p>	<p>Telefon uredništva št. 312.</p>	<p>Poštni čekovni urad št. 11.197. Reklama vije so proste poštnine.</p>

Demagogija poslanca Sušnika — zoper učiteljstvo.

Bivši predsednik višjega šolskega sveta, profesor Anton Sušnik, narodni poslanec, se je poslužil v 8. in 9. stev. let. Slovenca demagogije zoper učiteljstvo. ki ne dela ravno časti narodnemu poslancu, še manj pa prof. Sušniku kot inteligentu.

Čakali smo namenoma, da je minila zadnja seja višjega šolskega sveta, predno izpregovorimo o tem vprašanju.

Poslanec Sušnik se bavi v člankih s krajnimi šolskimi sveti in krajnimi šolskimi nadzorniki, ter pravi o tem sledeče:

»Opozarjam posebno na dve stvari, ki se mi zdita važni zlasti v sedanjem času.

Krajni šolski svet ima pravico sodelovati pri podeljevanju učiteljskih služb. Po § 18. zakona iz l. 1919 (pozneje je bil popravek v Slovencu zakona iz l. 1912) so vsi člani krajnega šolskega sveta upravičeni, da obiskujejo šole in prisostvujejo pouku, krajni šolski nadzornik pa mora po § 13 paziti, »ali učitelji in učiteljice kažejo potrebno vestnost v izpolnjevanju svojih stanovskih dolžnosti in ali se ne pečajo s STRANKARSKIMI (ta beseda ni bila pozneje popravljena kot tiskovna pomota. Op.) posli.«

To so besede poslanca Sušnika!

Profesor Sušnik bi kot šolski moral dobro vedeti, kolike vrednosti je prisostvanje in vmeševanje lajkov pri vprašanju pouka, kako to v moralnem oziru kvarno vpliva na delo in samozavest učiteljstva in kako kvarno in ponižujoče vpliva na šolstvo in učiteljski stan. Če se kot profesor tako ponosno trka na prsi in se poteguje za pravice ljudstva, zakaj se potem hkrati ne zavzame za to, da bi se še za srednje šole postavili krajni šolski nadzorniki, ki bi hodili v šole in pazili »s čim se pečajo profesorji«, zakaj se ne zavzame za to, da bi se postavili krajni šolski odbori, ki »bi sodelovali pri podeljevanju profesorskih služb«. Morda bi bil pri srednjih šolah bolj potreben tak »demokratičen« sistem, da bi prišli starši malo do besede; vsaj to bi se ne mogli profesorji pritožiti, da so izpostavljeni neinteligentnim ljudem, ker bi si meščanstvo izbralo sposobne ljudi za taka mesta, ne pa ljudi, ki jim je škana in politiško nasprotstvo do šole in učiteljstva

glavna stvar. Bivši predsednik višjega šolskega sveta, prof. Sušnik to dobro ve, a nima poštenja to priznati!

Zlobnost in lumparija poslanca Sušnika je pa to, da citira iz zakona samo par stavkov, ki dajejo zakonski določbi popolnoma napačen smisel, in to z demagoškim namenom, da nahujska že itak sfanatizirane krajne šolske svete in krajne šolske nadzornike še bolj zoper šolo in učiteljstvo.

§ 13 i) zak. z leta 1912 se ne glasi tako, kakor ga navaja poslanec Sušnik, ampak sledeče: »ali učitelji in učiteljice kažejo potrebno vestnost v izpolnjevanju svojih stanovskih dolžnosti in ali se ne pečajo s STRANSKIMI posli (Nebenbeschäftigungen, in ne STRANKARSKIMI posli, kakor pravi posl. Sušnik Op.), ki bi mogli kvarno vplivati na izpolnjevanje njih stanovskih dolžnosti.«

§ 18. se pa glasi: »Vsi člani krajnega šolskega sveta so upravičeni, da obiskujejo šole in prisostvujejo pouku, TODA NITI KRAJNI ŠOLSKI NADZORNIK NITI KAK DRUG ČLAN KRAJNEGA ŠOLSKEGA SVETA NIMA PRAVICE, DA BI MED POUKOM ALI VPRIČU UCENCEV DELAL OPAZKE O TEM, KAKO SE RAVNA Z NJIMI IN KAKO SE JIH UČI.«

PRAVICE ZAUKAZOVATI POTREBNE ODREDBE NIMA NITI KRAJNI ŠOLSKI NADZORNIK, NITI KAK DRUG ČLAN KRAJNEGA ŠOLSKEGA SVETA, AMPAK SAMO KORPORACIJA V MEJAH SVOJEGA DELOKROGA.«

Ne rečemo, da je poslanec Sušnik namenoma potvoril zakon, vendar se nam zdi, da bi bila beseda strankarski vredna popravka, če je tiskovna pomota, ker beseda strankarski je vse drugo, kot stranski ali postranski posel.

Demagogija, ki jo danes vrši med drugimi tudi profesor Sušnik, rodi po deželi dober sad. Krajni šolski sveti poznajo po deželi samo svoje pravice in menijo, da so v njih vsegamočni, nečejo pa priznati dolžnosti. In to je, kar je danes največja cokolja našemu šolstvu!

Opozarjamo samo na zadnji slučaj ribniškega dekana, ki se je kot predsednik krajnega šolskega sveta direktno upravljal višjemu šolskemu nadzorniku, v škodo šolstvu celega okraja, in se je potem še samozavestno pohvalil: »Vem, da nismo

prav napravili, zmagali smo pa le!«, kar je bilo uradno ugotovljeno v zadnji seji višjega šolskega sveta.

V tem oziru vidimo krivdo tudi na strani šolske in državne uprave, ki se takoj ne posluži predpisov zakona in takoj ne odstrani takih ljudi z odločilnih mest. Skrb državne uprave bi morala biti, da se zakonito onemogoči ljudskim demagogom delo proti šoli in učiteljstvu, da se odstrani duhovščino od vsakega vpliva na šolsko upravo, da se odpravi krajne šolske svete v vsekakršni obliki, ker nam je dolga doba v praksi izkazala, da isti ne pospešujejo, ampak ovirajo razvoj in napredek šolstva.

Prerod.

Dne 22. januarja t. l. se je vršil v Unionski dvorani v Ljubljani shod za nravni preporek našega naroda.

Namen shoda dober, cilj vzvišen, izvršitev pa manj dobra. Preveč se je generaliziralo in kritikovalo, pa pre malo skušalo ljudi dvigati k lepšim idealom z lepimi slikami in s toplo besedo.

Padale so tudi po šoli in učiteljstvu ostre besede, od katerih najhujše so bile od socijalnega demokrata g. Bernota izgovorjene: »Škandal in sramota je, ako je učitelj dan za dnem pijan — in pribiti ga je treba na javni prangar!«

»Res, škandal je in sramota, če se to kje zgodi!« moram ponavljati tudi jaz — toda zaman iščem v krogu svojih znancev tovarišev, ki jih ni malo, da najdemo samo en primer na zgorajšnjo obtožbo. Ne poznam ga tovariša ne med mladimi in ne med starimi, kateremu bi mogel zaklicati: »Škandal je, da si pijan dan na dan!«

Ali ni taka obtožba, vržena ljudstvu v obraz ob tako izjemnem shodu, navadna hujskajoča demagogija? Ali se ne dela s takim očitkom radi enega morda resničnega primera, kruta krivica 999 tisočinkam učiteljstva, Ali se ne pravi to izpodnašati tla ogromni večini delavnega in treznega učiteljstva?

To ni primerno sodelovanje naroda s šolo, to je ubijanje učiteljskih uspehov!

Ako so res posamezniki, ki na tak neopravičljiv način gazijo učiteljski ugled v blato, potem mora biti tudi naš klic za tistega: »Proč z njim! Proč od šole, ker en tak tovariš je zmožen, da uniči s tež-

kim znojem izvršeno delo stoterih drugih!«

Nekaj, tovariši, je pa morda vendarle res! Nekoliko dotakne se pa zgorajšnji očitek večine izmed nas! Ne li?

Ali ni večina izmed nas takih, ki nismo abstinentje? Ali ni večina takih, ki ne gledamo niti nase, da bi pili kozarec vina le za potrebo, kaj šele, da bi odvrčali od prevelike pijače svoje tovariše? Ali nismo krivi, da spodbujamo drug drugega: »Ej za en liter boš ja dal!«

Da, da — krivi smo! Doneska za stanovsko organizacijo nam je žal, članarine za »Samopomoč«, »Uč. konvikt«, »Jugoslovansko matico«, »Ciril M. družbo«, »Šol. matico«, naročnine za »Zvonček«, »Sadjarja« itd., itd. — nam je žal! Tako žal!

In vendar stane stanovska organizacija samo 6 litrov vina, vsako drugo izmed navedenih pa povprečno komaj en liter!

Pa za vse to nam je žal denarja — samo za vino nikdar!

Tovariši — res nam je treba prerojenja. Vse drugo najprej. — potem šele vino, če že mora biti. Najprej stanovska in splošna izobrazba — potem šele razveseljevanje!

Prerojenja nam je treba tako v marsičem, za danes samo eno še!

Na nedeljskem shodu nas je bilo tako silno, silno malo! Potem ni čudo, da lete pšice od upravičenih in neupravičenih kritikov na šolo in na učiteljstvo! Čemu bi se nas pa bali — saj ni nikogar, ki bi jih zavrnili!

Tako je bilo tudi na tem shodu — sam sem bil, ki sem se oteljal in zavračal očitke.

Sicer pa pozdravljam cilje, za katerimi stremi delovanje »Preporoda«. Podpirajmo te cilje vselej in povsod, saj stremi za tem, za čemer stremi vse idealno delujoče učiteljstvo: Za resnično srčno izobrazbo našega naroda!

F. Črnogoj.

Iz Jugoslavije.

»KATOLIŠKO« LOPOVSTVO.

»Slovenec« št. 23, z dne 28. jan. t. l. in »Novi Čas«, iste šte. in istega dne prinašata podlo notico proti učiteljstvu, ki dosega rekord klerikalnega lopovstva. Notici se glasita dobesedno sledeče:

delo pravi spomin Ivanu Cankarju. Da je Kraigher ta spomin ogrnil v dramatično obliko, je znabit le prednost, če najde Janez Umetnik — umetnika. —

S Trilogijo je Kraigher postavil nov spomenik Ivanu Cankarju: o velikem, nesmrtnem spomeniku materine prave in resnične ljubezni vedo naši doraščajoči še malo. Ne morejo hoditi po potih tega evangelija, ker ga še premalo poznajo. Naša naloga preostane postaviti spomenik Janezu Umetniku — v srcih naše mladine!

T. Gaspari.

† Ivan Jakše.

predsednik Vranskega učiteljskega društva.

Malo nad leto dni je minilo, odkar smo spremili k večnemu počitku častnega člana Savinjskega učiteljskega društva Simona Megliča. Takrat mu je govoril v slovo tovariš Ivan Jakše tako ganljivo, da so marsikomu stopile solze v oči. Kdo bi bil takrat slutil, da bo prihodnja žrtev

Umetnikova trilogija.

ALOJZ KRAIGHER.

Ivanu Cankarju v spomin.

(V Ljubljani 1921. Samozaložba. Natisnila »Učiteljska tiskarna«. Cena 15 Din.)

Janez Umetnik je sicer preromal v svojem življenju mnogo mejnikov, ob katerih ga je trpljenje prisililo, odkriti svoje tajnosti in zapisati najlepše in najhujše, toda dva mejnika sta bila, ki ostaneta markantna za začetek Umetnikovega ustvarjanja in za popolnitev njegovega evangelija, mejnika, ki delita s prezgodnjim razočaranjem napojeno tujino od neiskaljene in trpke domovine. Hodil je, popotnik, iz Zaplaza do groba ob samem brepenenju, ki mu je bilo krepilo in zvezda vodnica. Mnogi ga nismo razumeli, ko je brezobzirno zrevolucioniral naše slovenske strani, mnogi ga nismo razumeli, ko je v ekstazi srčnega pozitivizma propovedoval o svojem lastnem padcu in o

našem vstajenju, mnogi ga nismo razumeli, ko je kot narodov besednik iskal hlapcu Jerneju resnice in pravice: razumeli smo ga pa vsi, ko se je okrenil in nam razkril vse tajnosti svojega mladostnega življenja. Umetnikova mladost je pesem neizrečene materine ljubezni, grešnik Lenart je skesano, nezavedno protivje te ljubezni, Umetnikova zrela življenska doba je bridko spoznanje, ki je bilo z labodjim klicem vrženo kot tisočero seme na narodovo zemljo. Med tema dvema mejnikoma pa je tujina, ki mu je bila »brušeno zrcalce«, ki mu je pa rezalo srce, kadar je pogledal vanj.

Janez Umetnik nam je v svojih delih posvetil v najskrajnejše svoje kote, ali do dna ni mogel seči: bilo je neizčrpano. Njegovo skupno delo je z narodovo srčno krvjo spisana velika oporoška, hranjena poznim vnukom v uresničenje.

Kraigher je svoje spomine na velikega pokojnika dramatisiral. Realiziral jih je: vtemeljil jim je znano Umetnikovo

okolico tako očitno in neženerano, da je stopilo vse dejanje Umetnikovega življenja kot velika, natančna, živa in resnična reprodukcija pred nas.

Tri slike so, ki nam skupno vračajo Cankarja: tujina, domovina in duh, ki živi v zanjimcih. Kljub ostro začrtani politični tendenci tretje slike, se dejanja ne oddaljujejo, temveč so tesno spojena s pokojnikovim mišljenjem in čustvovanjem. Izzrcaljeno je ottakrniško, s slavo in bedo ovenčano življenje, uporabljeno je njegovo bivanje na Rožniku, ki je po osebah in dejanju takratnih časov tako zvesto in objektivno zamišljeno, da stopi Janez Umetnik z malobesednimi gestami v sredo med nas.

V Kraigherjevi koncepciji sledimo večini Cankarjevih del, ki zaključujejo s poveličanjem matere, tiste matere, katera edina mu je bila simbol svetniške popolnosti.

Že z začrtanjem načelnih besed: »Povej, kar bereš v svojem srcu . . .!«, je

»Varujte se ovaduhov! Z več strani z dežele prihajajo poročila, kako bujno cvete zadnje čase pri nas ovaduštvo. Zgleda, kakor da so se zlasti nekateri demokratični učitelji posvetili temu nečednemu in umazanemu poslu. V občevanju z našimi ljudmi kažejo prijazno lice, pazijo pa na vsako besedo, ki bi se dala po svoje zavita izrabiti kot ovadba radi žaljenja kralja, kraljevega roditelja itd. Cela vrsta slučajev nam je znana, ko so dem. učitelji povzročili kazensko ovadbo in kazensko preganjanje zoper naše ljudi zaradi kake na sebi popolnoma brezpomembne opazke, v kateri se demokratični ovaduhovi v svojem bizantinskem klečeplaztvu našli kako žaljivo ost, ker so jo iskali. Ni ti med vojno ovaduštvo v naših krajih ni bilo v takem bujnem cvetju kakor danes. Bodite torej v svojih izjavah vedno previdni, desetkrat previdni pa bodite, ako je v vaši družbi demokratični učitelj.»

Ta nota v Slovincu in Novem času ima zloben namen vreči blato na vse učiteljstvo; namen ima naščuvati ljudstvo zoper ves učiteljski stan. Pavšaliranje je dovolj gnusno sredstvo, ki se ga poslužujejo klerikali. Toda poskrbeti hočemo, svetohilinci in farizeji, da bo blato, ki ga mečete na učiteljstvo, padlo na vas same — nazaj!

KJE SO OVADUHI?

Kako daleč je segala lopovščina takozvane »Slovenske Ljudske Stranke«, katere lista sta tudi »Slovenec in »Novi Čas« v letu 1914, posnamejo naj pošteno državljani iz spodaj dobesedno natisnjene okrožnice, ki jo je poslala stranka SLS strogo zaupno svojim zaupnikom. Priobčujemo jo spodaj brez vsakega nadaljnjega komentarja in se glasi sledeče:

Strogo zaupno!

Gg. zaupnikom SLS.

Grozodejstvo v Sarajevu, živinskosurovi umor plemenitega in mogočnega zaščitnika Slovincov in Hrvatov ter njegove preblage soproge, je razkrilo rakano na narodnem telesu Jugoslovanov:

Hudodelsko velesrbsko zaroto.

Nobenega dvoma ni, da deluje ta zarota tudi na Slovenskem in skuša na prikupljiv način zvesti slovenski narod odtujiti svoji veri in Avstriji.

V istem smislu delujejo razni listi, ki se sicer včasih potuhnejo, njihova glavna smer je pa dosledno obrnena na razkristjanjenje ljudstva in otrovanje s strupom velesrbskega protiaustrijskega nacionalizma.

Gre se za novo zaroto zoper obstoj katoliškega slovenskega naroda.

V tej resni uri je v prvi vrsti dolžnost Slovincske Ljudske Stranke, da obvaruje naše ljudstvo preteče mu nevarnosti.

Obračamo se do vseh naših zaupnikov z nujno prošnjo, da posvečajo v tej zadevi največjo pozornost in v vsem, kar izvedo, nemudoma poročajo

Tajništvu SLS v Ljubljani.

Zlasti se prosijo poročila o sledečih točkah:

1. Ali se opaža v Vašem kraju kak pojav v smislu velesrbskega odnosa protiaustrijskega? Od katere strani?
2. Ali se razširja v Vašem kraju slabo časopisje? Kdo je razširja?
3. Kdo je v Vašem kraju naročnik kakega slabega lista, kakor so: »Slov. Narod«, »Dan«, »Slov. Dom«, »Naš Glas«, »UČITELJSKI TOVARIŠ«, »Sava«, »Zarja«.

učiteljstva vranskega okraja vrli govornik sam. Srce se nam krči toge, ko pomislimo, da je to neizprosno dejstvo. Kolika izguba!

Ivan Jakše se je rodil 1. 1880. v Kandiji pri Novem mestu. Šolal se je najprej v Novem mestu, pozneje pa v Ljubljani, kjer je dovršil učiteljske. Ko je napravil zrelostni izpit, ga je vleklo srce z neodoljivo silo v Savinjsko dolino. Dobil je učiteljsko službo v Št. Jurju ob Taboru. Tamo je deloval dve leti. Ko pa je napravil sposobnostni izpit v Ljubljani, se je preselil na Vrnsko, kjer je služboval do svoje prerane smrti.

Tu je našel svojo zakajansko družico, stanovsko tovariško Babjansko Kolšekovo, s katero sta živela v najlepši zakonski harmoniji. Zdaj jo je ostavil veliko prerano, z dvema ljubkima otrokoma, ki pohajata v osnovno šolo na Vrnskem. Od presilne žalosti je revica sama nevarno obolela.

Vrnsko je bilo torej glavno torišče Ivanovega delovanja. Tu se je posvetil z izredno vnmemo najprej šoli. Bil je navdušen za svoj poklic, šolnik z dušo in telesom. Zato je dosegal vedno odlične uspehe. Trudil se je na vso moč, da se sam stal vedno na višku pedagoškega

4. V katerih gostilnah ali drugih javnih prostorih je kak tak list razpoložen in kateri?

Prosimo za najnujnejši odgovor na ta velevažna vprašanja, da bo vedelo strančno vodstvo ob pravem času ukreniti vsa potrebna odprorna sredstva.

Domovina je v nevarnosti. Tedaj vsi možje na krov!

Vse za vero, dom, cesarja!

V Ljubljani, meseca julija 1914.

— Delo na šolskem zakonu. Prosvetni svet v Beogradu že dokončava svoje delo na šolskem zakonu. Poverjeništvu UJU v Ljubljani je dosedaj prejelo šele izpreminjevalne predloge od dveh društev. Temeljno in obsirno je poročilo Učiteljskega društva za ljubljansko okolico. Pozdravljamo posebno tudi načelno kritiko o posameznih poglavjih in načelnih vprašanjih, ki je kot uvod vredno podrobno izpreminjavo. V tem smislu hočemo izdelati tudi glavno poročilo. Prosimo pa društva, da pišejo svoja poročila samo na eno stran papirja in vsak paragraf v odstavku za-se, ker nam s tem mnogo olajšajo nadaljnje delo. Enako zopet povdarjamo nujnost vprašanja, da čimprej pridejo do glavne redakcije.

— Ministrstvo prosvete v Beogradu je na brzojavke okrajnih učiteljskih društev iz Slovenije odredilo, da se telegrafično pozovejo delegati učiteljstva iz pokrajin v Beograd, da sodelujejo pri delu Glav. Prosvetnega Sveta na načrtu zakona za osnovne šole. Z brzojavnimi protesti, ki jih je prejelo od slovenskega učiteljstva UJU v Beogradu in ministrstvu prosvete, se Lavij Narodna Prosveta v 7. in 8. številki t. l.

— Volitve v mestni šolski svet v Ljubljani se vrše za učiteljske zastopnike dne 8. febr. t. l. od 10. do 12. ure. Učiteljskih volilcev je 251, med temi 141 učiteljic, 110 učiteljev in od teh 219 ljudskošolskih in 32 meščanskošolskih učiteljev. Po Vrstovškovi naredbi volijo tudi svetne učiteljice zasebnih šol, kjer država daje zavodu podporo; na drugi strani pa moramo konstatirati, da mestni šolski svet nima niti pravice nameščati teh učiteljskih oseb, kar se nelogično spravlja v sklad z volilno upravičenostjo v šolske korporacije. Enako se nam ne zdi prav, da se je vzela volilna pravica stalnim učiteljem, ki so na dopustu, kakor n. pr. sedanjim okrajnim šolskim nadzornikom, ker oni niso definitivni nadzorniki, ampak še vedno stalni učitelji — na dopustu. V prejšnjih časih so volili tudi tovrstni nadzorniki, samo v svojem nadzorniškem okraju ne. Da imenuje vlada nove člane namesto sedanjih zastopnikov deželnega odbora, se nam zdi umestno, ker že štiri leta dež. odbora ni; ne zdi se nam pa postavljivo, da se voli nove zastopnike občinskega sveta, ker temelji njih izvolitev na zakoniti doočbi, ki je še danes v veljavi in ta določa, da se zastopniki smejo vzeti izven občinskih svetnikov in da trajajo njih doba šest let. Sedanjih zastopnikov imajo v dekretih določeno dobo šestih let, ki jim še ni potekla, in zakon, po katerem so izvoljeni, tudi ni razveljavljen. Torej je njih odstranitev protipostavna!

— Neprimerno stedenje pri šoli. Kakor čujemo, se namerava pričeti štediti sedaj na ta način, da se bo združilo po več paralelnih razredov in nabasalo zopet po 50 do 60 in še več otrok v en razred. Vsako tako odredbo moramo v interesu nauka, v interesu šole, v interesu otrok, v interesu naroda in v interesu države

znanja. Imel je za to tudi lepe prilike, ker je urejal in vodil okrajno učiteljsko knjižnico.

Omejeval pa se ni samo na delovanje v šoli, ampak tudi izven šole. Bil je duša društvenega življenja na Vrnskem. Ni ga bilo narodnega društva na Vrnskem, v katerem bi on ne igral vodilne vloge ali vsaj najizdatnejše sodeloval.

Ko mu je tovariš K. zaradi bolehnosti prepustil vodstvo pevskega društva »Vrnska vila«, se je lotil tega dela z veliko iskrenostjo. Izšolal je pevski zbor tako izbrano, da je isti jako častno nastopil v koncertih ne le doma, ampak tudi v Gornjem gradu, Šoštanjju itd. Z isto vnmemo je deloval tudi pri podružnici Cirila in Metode na Vrnskem. Koliko gledaliških predstav se je pripravilo na Vrnskem, ni v korist. In vse so krasno uspele. Pri vseh je sodeloval Ivan v najtežjih ulogah ter vodil režijo. S svojo bodrilno besedo je vplival na vse sodelujoče, da so se vrlo potrudili. Nudile so te predstave vsakemu posetniku res umetniški užitek. Z enako gorečnostjo se je udeleževal pri Sokolu. Čitalnici, Jugoslovanski Matici itd.

Kolika je pa bila šele njegova delavnost v učiteljskem društvu. Tu je bil marljiv kakor čebela. Vedno nas je razvese-

kar najbolj obsojati. Pouk bo trpel zaradi tega, narod! o trpel in država bo trpela, ker bo učiteljstvo pri takih razmerah še bolj obolevalo v šoli in država bo morala plačevati — suplente. To bo dobiček! Šteti naj se pri luksuzih, ki gredo na račun države, kar bo prizadelo le posameznike in ne pri šoli, kjer je na škodo toliko in toliko mladini — bodočnosti države. Štediti naj se prične pri najvišji upravi, pri ministrstvih in pri drugim uradništvu, na račun udobnosti posameznikov, ne pa na račun znanja ubogih otrok. Še manj pa moremo odobravati ta način štedenja z učnimi osebami, da en razred poučuje do šest učnih oseb izven svojega razreda, kar v ljudski šoli iz vzgojnega ozira absolutno ni na mestu. Ali imamo res na odločilnih mestih može, ki se udajo vsemu? Tudi mi smo za štedenje v interesu države, kjer je na mestu, zato se nam zdi tudi umestno krčenje posebnih učiteljev oeta in telovadbe na ljudskih šolah, ker je to za ljudsko šolo luksuz in bo razredno učiteljstvo dobro učilo ta dva predmeta samo, če se izpopolni njih izobrazba v telovadbi v moderni smeri. Pokliče naj se v šole vse učiteljstvo, ki je zaposleno drugje, a plačano iz prosvetnega proračuna. S tem bo oškodovano učiteljstvo, ne bodo pa trpeli pri tem otroci na vzgoji in izobrazbi. Preveliko število otrok v šoli je pa greh na vzgoji in izobrazbi otrok, greh na izobrazbi naroda in proti modernim načelom šolstva.

— Zakaj imamo klerikalne krajne šolske svete? 27. jan. je bila seja okrajnega šolskega sveta v Litiji. Med drugimi stvarmi je bilo na dnevnem redu tudi imenovanje krajnih šolskih nadzornikov. Klerikalna stranka je v strastnem boju dosegla, da so skoraj povsod postavile občine v terno tri svoje zveste pristave, ki so bili tudi samo z večino 1 glasu imenovani za krajne šolske nadzornike. Krajni šolski sveti so torej v klerikalnih rokah, tako tudi okrajni šolski sveti — v času, ko imamo napredno vladu. In to le zaradi tega, ker sede v okrajnih šolskih svetih še vedno Sušteršič-Lampe-Peganovi zastopniki bivšega deželnega odbora. Kam bomo prijadrili, če bodo gospodovali Sušteršičjanci v šolskih odborih? V litijskem krajnem šolskem svetu so v zasmeih višjemu šolskemu svetu, kljub protestu naročili »Slovenskega učitelja« za knjižnico in nastopali proti »Zvončku«. To naj bo v vzpodbudo učiteljstvu, da v šoli bolj širi »Zvončka« med otroci, kakor to delajo katehetje za svoje liste, ker vsi starši niso enakega mnenja, kakor klerikalni petelinji v krajnih šolskih svetih. Na delo za »Zvonček«!

— Reljef kralja Aleksandra I. je izdelal tovariš Janko Blagajne, strokovni učitelj za rokotvorni pouk v Ljubljani. Reljef ima obliko kolajne, nad glavo je napis Aleksander I., spodaj je pa ob robu v polukrogu venec iz lipove veje. Delo je prav dobro pogodeno, ima okrog pol metra premera in je izstavljeno v izložbenem oknu Učiteljske knjižarne, Frančiškanska ulica št. 6.

— Refor na pouka ženskih ročnih del. Prejeli smo članek o tem vprašanju, ki ga brjčemo priobčevati v prihodnji številki. Opozorjamo že danes na to temeljito razpravo učiteljice ženskih ročnih del, posebej pa merodajne faktorje pri višjem šolskem svetu in na naših učiteljskih. Razprava temeljito obravnava vzgojni in gospodarski pomen predmeta, izobrazbo učiteljice za ženska ročna dela in reformo pouka ženskega ročnega dela in zvezi z gospodinjstvom. Ker prihaja poročilo iz

ljeval z aktualnimi vzgojeslovnimi predavanji ali z zanimivimi zgodovinskimi razpravami. Načeloval je nad deset let Savinjskemu učiteljskemu društvu. Izvolih smo ga tudi kot strokovnjaka v okrajni šolski svet, kjer je vedno odločno zastopal interese učiteljstva in šole. Koliko se je svoječasno trudil, da se je dostojno praznovala 40letnica Savinjskega učiteljskega društva. Takrat je v svojem navdušenem govoru povdarjal misel slovenske vzajemnosti ter prorokoval veliko bodočnost Slovanom. To mu je bivši avstrijski režim hudo zameril. Odmah je ustavil delovanje našega učiteljskega društva. Jakšeta pa kmalu potem poklical v vojake ter ga označil z zloglasnimi kraticami »P. u.« Možato je prenašal vse, v trdnem upanju, da se bodo vremenoma Jugoslovanom zvedrila. Ta želja se je kmalu obistinila. Prišel je politični prevrat in za tem zaželeno ujedinenje. Narodna vlada je postavila Jakšeta zaupnikom v vrnskem okraju. Zdaj je imel lepo priliko svojih bivših klevetnikov vrniti »Silo za ognjilo«. Za tako početje pa je imel preplemenito srce. V neizmerni radosti nad ugodnim potekom političnih dogodkov je vse pozabil in odpustil. Obetala se mu je še lepa bodočnost v naši narodni državi,

vrst naših tovarišic, ki so vse praktično preizkusile, ne moremo poročilu odrekati, strokovnega pomena.

— Z zadoščenjem moramo poročati, da je imel apel na tovariše in tovarišice glede pridobivanja naročnikov »Zvončku« lep vspeh. Mnogo se jih je oglasilo z večjimi naročili, nekateri so pa prijavitelj kar večkrat po deset naročnikov in doposlali naročnino za pol leta naprej. Aneliramo na tovariše in tovarišice, ki še niso privoščili »Zvončku« dobre besede v šoli, da se tudi oni zglašijo in pridobe vsak vsaj po enega novega naročnika »Zvončku«.

— Učiteljice ženskih ročnih del. (Dopis.) Iz dnevnih listov je posneti, da je višji šolski svet na svoji zadnji seji sklenil, da boče v bodoče nastavljal le iste prosilke za učiteljice ženskih ročnih del, ki dokažejo, da so dovršile trirazredno meščansko šolo in štirirazredno obrtno šolo. Očitveno hoče višji šolski svet zahtevati od učiteljic ženskih ročnih del visjo izobrazbo. S tem se mora strinjati vsak napreden učitelj, ki mu je na srcu šola. Pomisliti pa je, ali je bil višji šolski svet opravičen to skleniti. Za vzgojo učiteljic ženskih ročnih del veljalo še danes prednisi avstrijskega naučnega ministra, objavljeni v ministrsko odredbo z dne 19. septembra 1911, št. 27.348 in instrukcija k tej odredbi z ministrsko odredbo z dne 5. junija 1912, št. 16.913. Kandidatnje, ki so si pridobile na podlagi te naredbe usposobljenostno izpričevalo za ljudske šole, ali za ljudske in meščanske šole, morajo se pri oddaji služb upoštevati. Višji šolski svet nima pravice odreči prosilki sposobnost poučevati ženskega ročnega dela, če ji je izpraševalna komisija sposobnost za to prisodila. Bilo bi pa tudi kruto, krivično, prosilke zavracati, ki so s trudom in nabrži tudi z velikimi žrtvami pridobile usposobljenostno izpričevalo. Marsikatera že čaka leto in več na službo, najnovelši sklep višjega šolskega sveta pa ji vzame vsako upanje na ohranbo, med tem ko so druge z isto izobrazbo že pod streho. Za učiteljice ženskih ročnih del, ki so si usposobljenostno izpričevalo že pridobile, ta sklep ne more veljati. Mogoče za tiste, ki bodo šele delale izpite, vendar pa mora biti dotični, ukaz pravilno objavljen po tisti oblasti, ki je nastopila na mesto avstrijskega naučnega ministrstva. — R.

— Iz mestnega šolskega sveta. O zadnji redni seji, ki se je vršila v sredo, dne 18. januarja 1922, smo prejeli nastopno obvestilo. Predsednik proglasi sklepčnost in otvori sejo. Zapisnikar oglašuje bistvene kurencije in pove, kako so bile rešene, kar se vzame na znanje. Zapisnik zadnje redne seje z dne 9. decembra 1921 odobri se brez ugovora. Poročilo o personalnih se vzame na znanje: istotako poročilo o daljših dopustih izza zadnje seje, bolniških in studijskih prošnih in že dovoljenih. Prošnji obeli šišenskih ljudskih šol za dovolitev spremembe naslova predložiti je višjemu šolskemu svetu v končno rešitev z nasvetoma, da se deška imenuje »Šesta« mestna deška, deklška pa »Četrta« mestna osnovna šola v Ljubljani, atribut »Šišenska« naj pa odpade. Poročilo okrajnega šolskega nadzornika o nadzoru na šišenske deške osnovne šole in pa II. mestne deške meščanske šole v šolskem letu 1921-22 vzameta se na znanje in jih je višjemu šolskemu svetu predložiti v končno odobrenje. Zajedno je pri mestnem magistratu odrediti vse potrebno, da se pravočasno do bodočega šolskega leta izvrše vsa

ker je bil res izrednih zmožnosti. Zdaj pa nam ga ugrabi neizprosna smrt v najlepši moški dobi.

Njegov pogreb je bil zelo slovesen. Udeležilo se ga je ogromno število ljudstva od blizu in daleč. Prihilita je inteligenca, kakor tudi preprosti narod iz vseh krajev naše doline, da mu izkaže zadnjo čast. V obilnem številu je bilo zastopano tudi učiteljstvo, med njimi tudi nadzornik L. Černež.

Nebroj vancev je dičilo njegovo rakev. Tudi Savinjsko učiteljstvo mu je poklonilo lep venec z napisom »Svojem zasluznemu predsedniku«. Sokoli iz Vrnskega, Celja, Braslovč itd., kakor tudi druga društva z zastavami so tvorila njegovo častno spremstvo na zadnji poti.

Na grobu je govoril v slovo v imenu Sokola starosta dr. Šerko, v imenu učiteljstva pa se je v ganljivih besedah poslovil od njega bivši vrnski tovariš Josip Bizjak, sedaj nadučitelj v Celju. Vilaši in učiteljstvo na mu je pod vodstvom tovariša Kramarja zapelo žalostinki »Blagor mu« in »Nad zvezdami«. Neprstan glasni jok šolske dece in solzne oči odraslih so najbolj razodevale, kako priljubljen je bil pokojnik v vseh slojih obivalstva.